

รายงานสถานการณ์ศัตรูข้าว
วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๖๗
กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
โทร. ๐ ๒๙๕๕ ๑๕๑๔ โทรสาร ๐ ๒๙๕๕ ๑๖๒๖
E-mail: doae.pmd2566@gmail.com

สถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชที่สำคัญ

ศัตรูข้าว

๑. สถานการณ์การปลูกข้าว

พื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด ๗๓ จังหวัด มีพื้นที่ยืนต้น ๒๒,๗๕๒,๓๐๓.๑๑ ไร่

๒. สถานการณ์การระบาดของศัตรูข้าวที่สำคัญ

๒.๑ หนอนกอข้าว พื้นที่ระบาด ๒ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอ่างทอง และกรุงเทพมหานคร รวมจำนวน ๑๑.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๐๑ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๑.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๑๐.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน จำนวน ๑.๐๐ ไร่

๒) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน จำนวน ๑๐.๐๐ ไร่

๒.๒ หนอนห่อใบข้าว พบการระบาดในข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน พื้นที่ระบาด ๒ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดราชบุรี รวมจำนวน ๑,๗๔๙.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๗๗ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดลดลง ๑,๐๔๐.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๒,๗๘๙.๐๐ ไร่)

๒.๓ เพลี้ยกระโดดหลังขาว พบการระบาดในข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน ในพื้นที่จังหวัดน่าน รวมจำนวน ๓.๕๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๐๑ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดคงที่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๓.๕๐ ไร่)

๒.๔ โรคไหม้ข้าว พื้นที่ระบาด ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี สงขลา และกรุงเทพมหานคร รวมจำนวน ๔๖.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๐๒ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๑๐.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๓๖.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน จำนวน ๑๑.๐๐ ไร่

๒) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน จำนวน ๓๕.๐๐ ไร่

๒.๕ โรคใบจุดสีน้ำตาล พื้นที่ระบาด ๒ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร และจังหวัดสงขลา รวมจำนวน ๔๐.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๐๒ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๒.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๓๘.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน จำนวน ๕.๐๐ ไร่

๒) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน จำนวน ๓๕.๐๐ ไร่

๓. การดำเนินงานในพื้นที่ระบาด

๓.๑ การควบคุมหนอนกอข้าว

สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่ตรวจสอบและติดตามสถานการณ์การระบาดของหนอนกอข้าว พร้อมให้ความรู้แก่เกษตรกรแนะนำวิธีการป้องกันกำจัดโดยการไถน้ำท่วมและไถดินเพื่อทำลายหนอนและดักแด้ของหนอนกอข้าวที่อยู่ตามตอซัง หรือปลูกพืชอื่นเพื่อตัดวงจรชีวิตของหนอนกอข้าวปลูกพืชหมุนเวียน หากพบการระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรและกรมการข้าว

๓.๒ การควบคุมหนอนห่อใบข้าว

สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่ตรวจสอบและติดตามสถานการณ์การระบาดของหนอนห่อใบข้าว พร้อมให้ความรู้แก่เกษตรกรแนะนำวิธีการป้องกันกำจัดหนอนห่อใบข้าว และหลักการปฏิบัติการปลูกข้าวอย่างถูกวิธีให้องค์ความรู้เรื่องการปลูกและจัดการกับศัตรูพืชกรรมวิธีการปรับปรุงดิน

และแนะนำให้เกษตรกรไถตากหน้าดิน ๑๕ วัน ก่อนเพาะปลูกข้าวในฤดูการถัดไป พร้อมแนะนำเกษตรกรหากพบการระบาดของโรคให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรและกรมการข้าว

๓.๓ การควบคุมเพลี้ยกระโดดหลังขาว

สำนักงานเกษตรจังหวัดแต่ละสำนักงานเกษตรอำเภอ ร่วมกับศูนย์วิจัยข้าว และหน่วยงานราชการในพื้นที่ ลงพื้นที่สำรวจติดตามสถานการณ์การระบาดของเพลี้ยกระโดดหลังขาว พร้อมให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดหลังขาว แนะนำเกษตรกรในการจัดการกับสภาพแวดล้อมในแปลงปลูกข้าวเพื่อเป็นการลดที่อยู่อาศัยของเพลี้ยกระโดดหลังขาว หากพบการระบาดของโรคให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และกรมการข้าว

๓.๔ การควบคุมโรคไหม้ข้าว

๓.๔.๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่สำรวจติดตามสถานการณ์การระบาดของโรคไหม้ข้าว พร้อมให้คำแนะนำการป้องกันกำจัดโรคไหม้ข้าวแก่เกษตรกรด้วยวิธีผสมผสาน พร้อมทั้งแนะนำวิธีการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มาแก่เกษตรกร โดยได้รับการสนับสนุนหัวเชื้อไตรโคเดอร์มาจากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชในพื้นที่และประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนเกษตรกรให้หมั่นสำรวจติดตามและเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้ข้าวในพื้นที่แปลงปลูกของตนเองอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้รีบทำการป้องกันกำจัดทันที

๓.๔.๒ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช สนับสนุนหัวเชื้อไตรโคเดอร์มาให้แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการที่จะผลิตและขยายเพื่อใช้ในพื้นที่ที่พบการระบาด ในพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ

๓.๕ การควบคุมโรคใบจุดสีน้ำตาล

สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่ตรวจสอบและติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์การระบาดของโรคใบจุดสีน้ำตาล พร้อมให้ความรู้แก่เกษตรกรแนะนำวิธีการป้องกันกำจัดโดยการกำจัดวัชพืชในนา ทำแปลงให้สะอาด และใส่ปุ๋ย ในอัตราที่เหมาะสม ปรับปรุงดินโดยการไถกลบฟางข้าวหรือเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ดินโดยการปลูกพืชปุ๋ยสด หรือปลูก พืชหมุนเวียนเพื่อช่วยลดความรุนแรงของโรค หากพบการระบาดของโรคให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรและ กรมการข้าว

๔. คำแนะนำและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่พบการระบาด

ศัตรูพืช	การป้องกันกำจัด
1. หนอนกอข้าว	1. เผาตอซังหลังการเก็บเกี่ยว ใช้น้ำท่วมและไถดินเพื่อทำลายหนอนและดักแด้ของหนอนกอข้าวที่อยู่ตามตอซัง 2. ปลูกพืชอื่นเพื่อตัดวงจรชีวิตของหนอนกอข้าว ปลูกพืชหมุนเวียน 3. ไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนมากเกินไป ทำให้ใบข้าวงามหนอนกอชอบวางไข่ 4. ใช้แสงไฟล่อตัวเต็มวัยและทำลาย เมื่อมีการระบาดของโรค 5. ไม่ใช้สารฆ่าแมลงชนิดเม็ดในนาข้าว เพื่อช่วยให้ศัตรูธรรมชาติพวกแตนเบียนไข่และแตนเบียนหนอนของหนอนกอข้าว สามารถควบคุมประชากรหนอนกอข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6. เมื่อพบอาการข้าวยอดเหี่ยวในระยะข้าวอายุ 3 - 4 สัปดาห์หลังหว่าน/ปักดำในระดับ 10 - 15 เปอร์เซ็นต์ ให้ใช้สารชนิดพ่นน้ำ เช่น คาร์โบซัลแฟน 20% อีซี อัตรา 80 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นให้ทั่วแปลงเพียงครั้งเดียว

ศัตรูพืช	การป้องกันกำจัด
<p>2. หนอนห่อใบข้าว</p> <p>ชื่อวิทยาศาสตร์ : <i>Cnaphalocrocis medinalis</i> (Guenee)</p>	<ol style="list-style-type: none"> หมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ กำจัดพืชอาศัย เช่น หญ้าข้าวนก หญ้ากสีชมพู หญ้าปล้อง หญ้าไซ หญ้าชันกาด และข้าวป่า ในพื้นที่ที่มีการระบาดเป็นประจำควรปลูกข้าว 2 พันธุ์ขึ้นไป โดยปลูกสลับพันธุ์กัน จะช่วยลดความรุนแรงของการระบาด ไม่ควรใช้สารฆ่าแมลงชนิดเม็ดและสารกลุ่มไพรีทรอยด์สังเคราะห์หรือสารผสมสาร ไพรีทรอยด์สังเคราะห์ ในข้าวอายุหลังหว่าน 40 วัน เพราะศัตรูธรรมชาติจะถูกทำลาย ทำให้เกิดการระบาดของหนอนห่อใบข้าวรุนแรงได้ในระยะข้าวตั้งท้อง-ออกรวง เมื่อตรวจพบผีเสื้อหนอนห่อใบข้าว 4-5 ตัวต่อตารางเมตร และพบใบข้าวถูกทำลายมากกว่า 15 เปอร์เซ็นต์ในข้าวอายุ 15-40 วัน ใช้สารฆ่าแมลงประเภทดูดซึม เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ฟิโปรนิล (fipronil) 5% SC อัตรา 30-50 มิลลิลิตร - คาร์โบซัลแฟน (Carbosulfan) 20% EC อัตรา 80-110 มิลลิลิตร โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร พ่นเฉพาะพื้นที่ที่มีใบถูกทำลายจนเห็นรอยขาวๆ
<p>3. เพลี้ยกระโดดหลังขาว</p> <p>ชื่อวิทยาศาสตร์ : <i>Sogatella furcifera</i> Horvath</p>	<ol style="list-style-type: none"> ปลูกข้าวพันธุ์ต้านทาน เช่น สุพรรณบุรี 60 ชัยนาท 1 สุพรรณบุรี 1 กข31 และชุมแพ 60 โดยปลูกสลับกันอย่างน้อย 2 พันธุ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เพลี้ยกระโดดหลังขาวปรับตัวทำลายข้าวพันธุ์ต้านทานได้เร็ว หรือถ้าปลูกข้าวพันธุ์เดียว ไม่ควรปลูกติดต่อกันเกิน 4 ฤดูปลูก เมื่อตรวจพบเพลี้ยกระโดดหลังขาวมากกว่า 1 ตัวต่อต้นให้ใช้น้ำออกจากแปลงนา และปฏิบัติเช่นเดียวกับเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
<p>4. โรคไหม้ข้าว</p> <p>เชื้อสาเหตุ : เชื้อรา <i>Pyricularia oryzae</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> สำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ ถ้าพบอาการของโรคไหม้ข้าวแนะนำให้ใช้ชีวภัณฑ์ ดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> - ฟันเชื้อบีเอส (บาซิลลัส ซับทีลิส) อัตราตามคำแนะนำในฉลาก - ฟันเชื้อราไตรโคเดอร์มา อัตรา 1 กิโลกรัมต่อน้ำ 200 ลิตร ถ้ามีความจำเป็นใช้สารเคมี แนะนำให้พ่นเฉพาะบริเวณที่พบการระบาดเพื่อควบคุมไม่ให้เชื้อราแพร่กระจายขยายเป็นวงกว้างออกไป สารเคมีที่แนะนำมี ดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> - อิติเฟนฟอส (Edifenphos) 50% EC อัตรา 20 - 25 มิลลิลิตร - บลาสติซิดิน - เอส (Blasticidin-s) 2% EC อัตรา 20- 25 มิลลิลิตร - ไตรไซคราโซล (Tricyclazole) 75% WP อัตรา 10- 16 กรัม โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร และให้สลักกลุ่มสารเพื่อป้องกันเชื้อราสร้างความต้านทาน
<p>5. โรคใบจุดสีน้ำตาล</p> <p>เชื้อสาเหตุ : เชื้อรา <i>Helminthosporium oryzae</i> Breda de Haan. (<i>Bipolaris oryzae</i> (Brada de Haan) Shoemaker)</p>	<ol style="list-style-type: none"> ปรับปรุงดินโดยการไถกลบฟาง หรือเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ดินโดยการปลูกพืชปุ๋ยสดหรือปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อช่วยลดความรุนแรงของโรค คลุกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูกด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อ รา เช่น แมนโคเซ็บ หรือ คาร์เบนดาซิม+แมนโคเซ็บ อัตรา 3 กรัมต่อเมล็ด 1 กิโลกรัม ใส่ปุ๋ยโปแตสเซียมคลอไรด์ (0-0-60) อัตรา 5-10 กิโลกรัมต่อไร่ ช่วยให้ข้าวเป็นโรคน้อยลง กำจัดวัชพืชในนา ทำแปลงให้สะอาด และใส่ปุ๋ย ในอัตราที่เหมาะสม ถ้าพบอาการของโรคใบจุดสีน้ำตาลรุนแรงทั่วไป 10 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ใบ ในระยะข้าวแตกกอ

ศัตรูพืช	การป้องกันกำจัด
	<p>หรือในระยะที่ต้นข้าวตั้งท้องใกล้ออกรวง เมื่อพบ อาการใบจุดสีน้ำตาลที่ใบธงในสภาพฝนตก ต่อเนื่อง อาจทำให้เกิดโรคมะลัดต่าง ควรพ่นด้วย สารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - อิติเฟนฟอส (Edifenphos) 50% EC - คาร์เบนดาซิม (carbendazim) 50% SC - แมนโคเซ็บ (mancozeb) 80% WP - คาร์เบนดาซิม(carbendazim) + แมนโคเซ็บ (mancozeb) <p>โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งพ่นตามอัตราคำแนะนำของฉลาก</p>

๕. การคาดการณ์ศัตรูพืช ในช่วงระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๗

ภาคกลาง และภาคตะวันออก ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยไฟข้าว หนอนกอข้าว หนอนห่อใบข้าว แมลงดำหนามข้าว โรคใบจุดสีน้ำตาล และโรคไหม้ข้าว

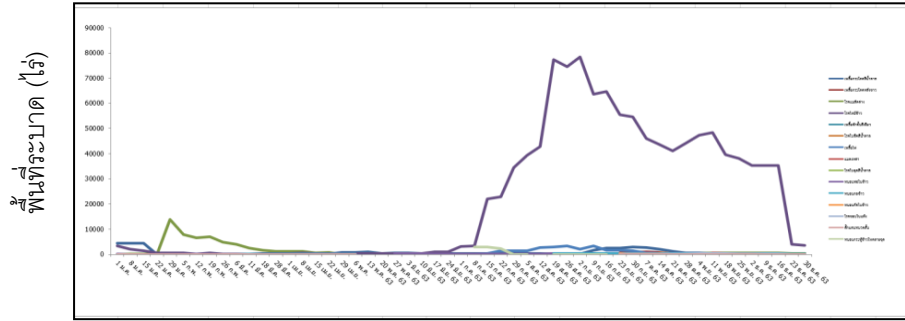
ภาคเหนือ ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยกระโดดหลังขาว เพลี้ยไฟข้าว แมลงบั่ว และโรคไหม้ข้าว

ภาคใต้ ระวัง แมลงสิง : หนอนกอข้าว หนอนห่อใบข้าว และโรคไหม้ข้าว

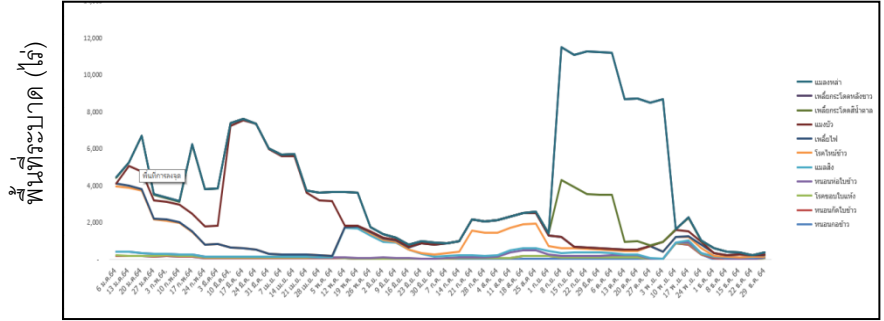
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระวัง : หนอนกอข้าว หนอนห่อใบข้าว เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยกระโดดหลังขาว โรคใบจุดสีน้ำตาล และโรคไหม้ข้าว

ภาคตะวันตก ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หนอนห่อใบข้าว หอยเชอรี่ และโรคไหม้ข้าว

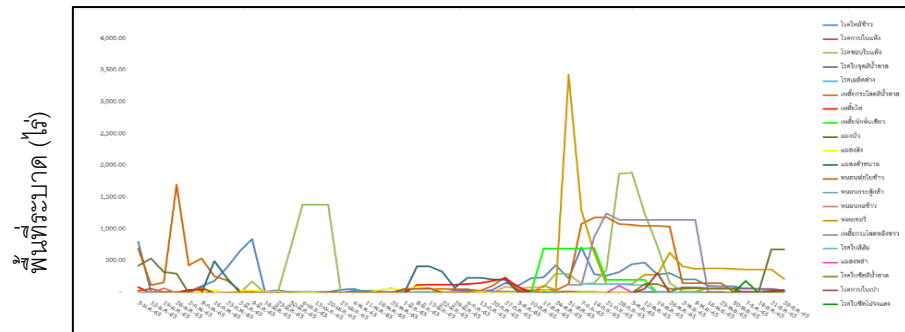
แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการระบาดของศัตรูข้าว ระหว่างปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๗

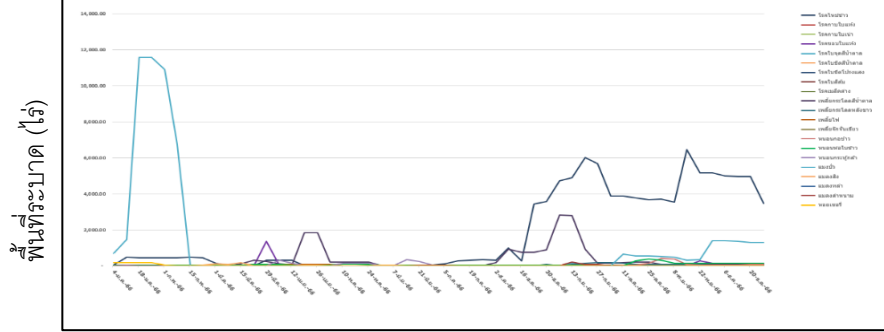
ปี ๒๕๖๓

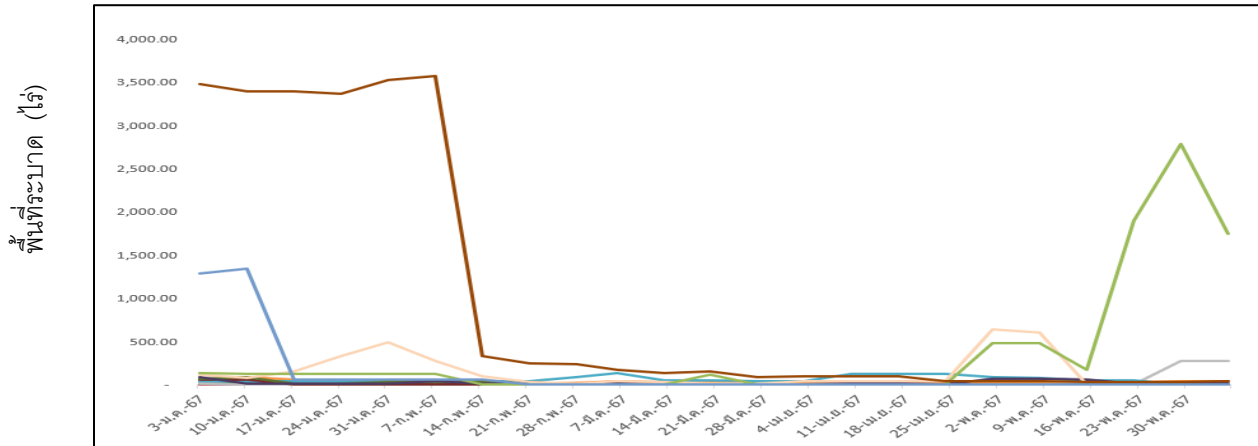
ปี ๒๕๖๔

ปี ๒๕๖๕

ปี ๒๕๖๖

ปี ๒๕๖๗

- หนอนกอข้าว ๑๑.๐๐ ไร่
- หนอนห่อใบข้าว ๑,๗๔๙.๐๐ ไร่
- เพลี้ยกระโดดหลังขาว ๓.๕๐ ไร่
- โรคไหม้ข้าว ๔๖.๐๐ ไร่
- โรคใบจุดสีน้ำตาล ๔๐.๐๐ ไร่